

Lieta C-64/08

Kriminālprocess

pret

Ernst Engelmann

(Landesgericht Linz (Austrija) lūgums sniegt prejudiciālu nolikumu)

Pakalpojumu sniegšanas brīvība – Brīvība veikt uzņēmējdarbību – Valsts tiesiskais regulējums, ar ko ir izveidota koncesiju sistēma azartspēļu rīkošanai kazino – Koncesiju iegāšana, kas paredzēta tikai valsts teritorijā dibinātām akciju sabiedrībām – Visu koncesiju piešķiršana bez jebkāda konkursa

Sprieduma kopsavilkums

1. *Brīvība veikt uzņēmējdarbību – Ierobežojumi*

(EKL 43. un 46. pants)

2. *Pakalpojumu sniegšanas brīvība – Brīvība veikt uzņēmējdarbību – Valsts tiesiskais regulējums par koncesijām spēļu namu vadīšanai*

(EKL 43. un 49. pants)

1. EKL 43. pants ir interpretējams tādējādi, ka tas nepieļauj dalībvalsts tiesisko regulējumu, ar ko azartspēļu spēļu namos ļauj rīkot tikai tiem uzņēmumiem, kuru juridiskā adrese ir šīs dalībvalsts teritorijā. Prasība, ka spēļu namu vadīšanas koncesiju pasniekiem ir jābūt juridiskajai adresei valsts teritorijā, ir brīvības veikt uzņēmējdarbību ierobežojums šīs tiesību normas nozīmē tiktāl, ciktāl tā rada diskrimināciju pret sabiedrībām, kuru juridiskā adrese ir citā dalībvalstī, un traucē šīm sabiedrībām ar aģentūras, filiāles vai meitas sabiedrības starpniecību vadīt spēļu namus attiecīgās dalībvalsts teritorijā.

Tā kā nav jānosaka, vai mērķis ļaut efektīvi kontrolēt uzņēmumus, kas darbojas azartspēļu nozarē, lai novērstu šīs darbības izmantošanu kriminālos vai krāpnieciskos nolūkos, var ietilpt sabiedriskās kārtības jēdzienā, lai attiecīgo ierobežojumu padarītu saderīgu ar Savienības tiesībām, šajā ziņā pietiek konstatēt, ka kategoriska to uzņēmumu izslēgšana, kuru juridiskā adrese ir citā dalībvalstī, ir nesamērīga, jo pārsniedz to, kas ir vajadzīgs, lai apkarotu noziedzību. Pastāv daļēdi lūdzekļi, lai pārbaudītu šo uzņēmumu darbību un grāmatvedības uzskaiti, piemēram, iespēja prasīt veidot atsevišķu grāmatvedības uzskaiti katram viena un tā paša uzņēmuma spēļu namam, ko pārbaudījis neatkarīgs grāmatvedis, iespēja panākt, ka sistēmātiski tiek darīti zināmi koncesiju pasnieku struktūru lūmumi, kā arī iespēja savākt informāciju par to vadītājiem vai par to lielākajiem akcionāriem. Turklāt kontroli var veikt pār ikvienu uzņēmumu, kas ir dibināts kādā dalībvalstī, un tiem var noteikt sankcijas neatkarīgi no to vadītāju dzīvības.

(sal. ar 32., 34.–38. un 40. punktu un rezolūvās daļas 1) punktu)

2. Pienākums nodrošināt pārrīkošanu, kas izriet no EKL 43. un 49. panta, kā arī no vienlīdzīgās attieksmes un nediskriminācijas pilsonības dēļ principiem, nepieļauj bez jebkāda konkursa piešķirt visas koncesijas spēļu namu vadīšanai kādās dalībvalsts teritorijā.

Pirmkārt, kaut arī pašreiz Savienības tiesību sistēmā pakalpojumu koncesijas nereglamentē neviena no direktīvām, ar kurām Savienības likumdevējs ir reglamentējis publisko iepirkumu jomu, valsts iestādēm, kas piešķir šādas koncesijas, tomēr ir jāievēro Līgumu pamatnoteikumi, proti, EKL 43. un 49. pants, kā arī no tiem izrietošais pienākums nodrošināt pārrīkošanu. Kaut arī minētais pienākums nodrošināt pārrīkošanu, kas ir piemērojams, ja attiecīgā pakalpojumu koncesija varētu interesēt uzņēmumu, kurš atrodas dalībvalstī, kas nav tā, kurā šī koncesija ir piešķirta, nebūt nenozīmē pienākumu rīkot konkursu, tas tomēr nozīmē, ka iestādei, kura slēdz pakalpojumu koncesijas līgumu, ikvienam potenciālajam pretendenta jāgarantē adekvāta atklātības pakāpe, kas ļauj īstenot konkurenci attiecībā uz pakalpojumu koncesijām, kā arī kontrolēt piešķiršanas procedūru objektivitāti.

Otrkārt, fakts, ka spēļu namu vadīšanas atļauju piešķiršana nav pielīdzināma pakalpojumu koncesijai līgumiem, pats par sevi nevar pamatot to, ka tiek pārkāptas EKL 49. panta prasības, it īpaši vienlīdzīgās attieksmes princips un pienākums nodrošināt pārrīkošanu. Tādējādi pienākums nodrošināt pārrīkošanu ir uzskatāms par obligātu priekšnoteikumu dalībvalsts tiesību sistēmā piešķirt spēļu namu vadīšanas atļaujas, lai kāds arī nebūtu veids, kādā izvēlas attiecīgo uzņēmumu, jo šādu atļauju piešķiršanas ietekme uz citās dalībvalstīs dibinātiem uzņēmumiem, kas, iespējams, ir ieinteresēti šīs darbības veikšanā, ir tāda pati kā tā, kuru rada pakalpojumu koncesijas līgums.

(sal. ar 49., 50., 52., 53. un 58. punktu un rezolūcijas daļas 2) punktu)

TIESAS SPRIEDUMS (ceturtā palāta)

2010. gada 9. septembrī (*)

Pakalpojumu sniegšanas brīvība – Brīvība veikt uzņēmējdarbību – Valsts tiesiskais regulējums, ar ko ir izveidota koncesiju sistēma azartspēļu rīkošanai kazino – Koncesiju iegūšana, kas paredzēta tikai valsts teritorijā dibinātām akciju sabiedrībām – Visu koncesiju piešķiršana bez jebkāda konkursa

Lieta C-64/08

par līgumu sniegt prejudiciālu nolikumu atbilstoši EKL 234. pantam, ko *Landesgericht Linz* (Austrija) iesniedza ar lūgumu, kas pieņemts 2008. gada 23. janvārī un kas Tiesā reģistrēts 2008. gada 19. februārī, kriminālprocesā pret

Ernst Engelmann.

TIESA (ceturtā palāta)

šādu sastāvu: palātas priekšsēdētājs Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*], tiesneši K. Toadere [*C. Toader*

], K. Š?mans [K. Schiemann] (referents), P. K?ris [P. K?ris] un L. Bejs Larsens [L. Bay Larsen],
?ener?ladvok?ts J. Mazaks [J. Mazák],
sekret?rs K. Malaceks [K. Malacek], administrators,
?emot v?r? rakstveida procesu un p?c 2010. gada 14. janv?ra tiesas s?des,
?emot v?r? apsv?rumus, ko sniedza:

- E. Engelmana [E. Engelmann] v?rd? – P. R?ts [P. Ruth] un T. Taloss [T. Talos],
Rechtsanwälte, k? ar? A. Štadlers [A. Stadler],
- Austrijas vald?bas v?rd? – K. Pezendorfer [C. Pesendorfer], p?rst?ve,
- Be??ijas vald?bas v?rd? – L. van den Bruka [L. Van den Broeck], p?rst?ve, kurai pal?dz P.
Vi?minks [P. Vlaemminck] un A. Ib?rs [A. Hubert], *advocaten*,
- Grie?ijas vald?bas v?rd? – A. Samoni?Randu [A. Samoni?Rantou], M. Tasopulu [M. Tassopoulou],
O. Pacopulu [O. Patsopoulou] un E. M. Mamuna [E.?M. Mamouna], p?rst?vji,
- Sp?nijas vald?bas v?rd? – F. Diess Moreno [F. Díez Moreno], p?rst?vis,
- Portug?les vald?bas v?rd? – L. Inešs Fernandišs [L. Inez Fernandes] un P. Mateušs Kalado
[P. Mateus Calado], k? ar? A. Baruša [A. Barros], p?rst?vji,
- Eiropas Komisijas v?rd? – P. Dejmeķa [P. Dejmek], p?c tam – E. Traversa [E. Traversa] un
H. Kr?mers [H. Krämer], p?rst?vji,

noklaus?jusies ?ener?ladvok?ta secin?jumus 2010. gada 23. febru?ra tiesas s?d?,
pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 L?gums sniegt prejudici?lu nol?mumu ir par EKL 43. un 49. panta interpret?ciju.
- 2 Šis l?gums ir iesniegts saist?b? ar krimin?lprocesu, kas uzs?kts pret E. Engelmanu par
Austrijas ties?bu aktu neiev?rošanu saist?b? ar sp??u namu vad?šanu.

Atbilstoš?s ties?bu normas

- 3 Austrij? azartsp?les reglament? Feder?lais azartsp??u likums (*Glücksspielgesetz*) redakcij?,
kas public?ta *Bundesgesetzblatt für die Republik Österreich* 620/1989 (turpm?k tekst? – “GSpG”).
- 4 Saska?? ar GSpG sagatavošanas dokumentiem (*travaux préparatoires*) šaj? likum?,
pirmk?rt, paredz?ts reglament?t azartsp?les un, otrk?rt, tam ir ar nodok?iem saist?ts m?r?is.
- 5 Attiec?b? uz m?r?i reglament?t azartsp?les GSpG paskaidrojošo piez?mju visp?r?j? da?? ir
nor?d?ts, ka ide?l? gad?jum? piln?gs azartsp??u aizliegums b?tu visatbilstoš?kais tiesiskais
regul?jums, bet ka, ?emot v?r? labi zin?mu faktu, ka cilv?kam tom?r, š?iet, piem?t azarts, daudz
sapr?t?g?k ir virz?t šo azartu indiv?da un sabiedr?bas interes?s. Taj? ir preciz?ts, ka t?d?j?di tiek
sasniegti divi m?r?i, proti, tiek nov?rsta azartsp??u nelikum?ga organiz?šana, kas ir nov?rojama
valst?s, kur?s ir piln?b? aizliegtas azartsp?les, un taj? paš? laik? valsts saglab? iesp?ju uzraudz?t
azartsp?les, kas tiek organiz?tas likum?gi, un š?s uzraudz?bas galvenajam m?r?im ir j?b?t

sp?l?t?ja aizsardz?bai.

6 Saist?b? ar nodok?iem min?taj?s paskaidrojošaj?s piez?m?s ir nor?d?ts uz feder?l?s valsts interes?m no azartsp??u monopola g?t cik vien iesp?jams liel?kus ien?kumus, un feder?lajai vald?bai l?dz ar to, pie?emot tiesisko regul?jumu par azartsp?l?m, ne vien ir j?iev?ro un j?aizsarg? m?r?is reglament?t š?s sp?les, bet ar? j?par?p?jas, lai t?s tiktu r?kotas t?, ka šis monopols tai rada cik vien iesp?jams liel?kus ien?kumus.

7 GSpG 3. pant? ir izveidots “valsts monopols” azartsp??u jom?, paredzot, ka ties?bas organiz?t un vad?t š?s sp?les princip? ir tikai valstij, ja vien šaj? likum? nav noteikts cit?di.

8 Saska?? ar GSpG 21. panta 1. punktu feder?lais finanšu ministrs var pieš?irt ties?bas organiz?t un vad?t azartsp?les, pieš?irot koncesijas sp??u namu vad?šanai. Kop?jais koncesiju skaits, ko var pieš?irt, ir ierobežots l?dz 12, un var pieš?irt tikai vienu koncesiju uz vienas pašvald?bas teritoriju.

9 Azartsp??u r?košanas koncesiju pieš?iršanas nosac?jumi ir paredz?ti GSpG 21. panta 2. punkt?. Taj? ?paši ir preciz?ts, ka koncesion?ram ir j?b?t akciju sabiedr?bai, kuras juridisk? adrese ir Austrij?, t? pamatkapit?lam ir j?b?t vismaz EUR 22 miljoniem un – atkar?b? no apst?k?iem – šim koncesion?ram viet?j?m varas iest?d?m j?pie?v? vislab?k?s nodok?u ie??mumu g?šanas iesp?jas, iev?rojot GSpG noteikumus par sp?l?t?ju aizsardz?bu.

10 Saska?? ar GSpG 22. pantu koncesijas ilgums nedr?kst p?rsniegt 15 gadus.

11 Saska?? ar GSpG 31. panta 1. punktu Feder?lajai finanšu ministrijai ir ties?bas veikt visp?r?ju koncesion?ra uzraudz?bu. Saist?b? ar to t? var iepazīties ar koncesion?ra darb?bas p?rskatiem, un t?s a?enti, kas pilnvaroti veikt uzraudz?bu, var piek??t koncesion?ra tirdzniec?bas telp?m. Turkl?t min?t? ministrija saska?? ar š? 31. panta 2. punktu uz sabiedr?bu koncesion?ri nor?ko valsts komis?ru. Turkl?t saska?? ar min?t? 31. panta 3. punktu p?rbaud?ti gada p?rskati Feder?lajai finanšu ministrijai ir j?iesniedz sešu m?nešu termi?? p?c finanšu gada beig?m.

12 Par azartsp?l?m, ko organiz? persona, kurai nav azartsp??u koncesijas, k? ar? komerci?la rakstura dal?bu sp?l?s, kas organiz?tas š?dos apst?k?os, var ierosin?t krimin?llietu. Saska?? ar Austrijas Krimin?lkodeksa (*Strafgesetzbuch*, turpm?k tekst? – “StGB”) 168. pantu sods ir paredz?ts “ikvienam, kas organiz? sp?les, kuras ir form?li aizliegtas vai kuru labv?l?gs vai nelabv?l?gs izn?kums ir atkar?gs tikai vai galvenok?rt no nejauš?bas, vai ikvienam, kas atbalsta tikšan?s š?du sp??u organiz?šanai, lai g?tu finansi?lu labumu no š?das organiz?šanas vai no š?das tikšan?s vai lai š?du labumu rad?tu trešai personai”.

Pamata lieta un prejudici?lie jaut?jumi

13 *Casinos Austria AG* pašreiz pieder 12 GSpG 21. pant? paredz?t?s koncesijas sp??u namu vad?šanai.

14 Š?s koncesijas s?kotn?ji šai sabiedr?bai tika pieš?irtas ar administrat?vu 1991. gada 18. decembra r?kojumu uz laiku ne ilg?ku par 15 gadiem.

15 Koncesijas sešu spēļu namu vadīšanai Bregencē, Grēcē, Insbrukā, Lincā, Zalcburgā un Vīnā vāļk priekšlaicīgi tika atjaunotas uz 15 gadiem, sākot no 1998. gada 1. janvāra, kā rezultātā tās beigs darboties 2012. gada 31. decembrī. Tāpat arī koncesijas, kas attiecas uz 6 spēļu namiem Bēdenē, Bēdgašteinā [*Bad Gastein*], Kicbēlā [*Kitzbühel*], Klainvalzertā [*Kleinwalsertal*], Zēfeldā [*Seefeld*] un Veldenā [*Velden*], tika atjaunotas uz 15 gadiem, sākot no 2001. gada 1. janvāra, un lādz ar to beigs darboties 2015. gada 31. decembrī.

16 Austrijas valdība, atbildot uz Tiesas uzdoto jautājumu, apstiprināja, ka visas šīs koncesijas tika piešķirtas bez iepriekšēja uzaicinājuma iesniegt piedāvājumu publiskā iepirkuma procedūrā.

17 E. Engelmans, kas ir Vācijas pilsonis, vadāja spēļu namus Austrijā no 2004. gada sākuma lādz 2006. gada 19. jūlijam Lincā un no 2004. gada aprīlā lādz 2005. gada 14. aprīlim Šērdingā [*Schärding*]. Šajos spēļu namos viņš piedāvāja saviem klientiem spēli, ko sauc par “novērošanas ruleti”, un kāršu spēles pokeru un “Two Aces”. Viņš nebija ne pieprasījis piešķirt koncesiju azartspēļu organizēšanai, ne saņēmis likumgu atļauju citā dalībvalstī.

18 Ar 2007. gada 5. marta spriedumu *Bezirksgericht Linz* [Lincas apgabaltiesa] atzina E. Engelmanu par vainīgu azartspēļu organizēšanā Austrijas teritorijā, lai no tās gūtu finansiālu labumu. Tādējādi viņš tika atzīts par vainīgu *StGB* 168. panta 1. punktā paredzētajā nodarījumā, kas saistīts ar pretlikumgu azartspēļu organizēšanu. Šī iemesla dēļ viņam piesprieda samaksāt naudas sodu EUR 2000 apmērā.

19 E. Engelmans par minēto spriedumu iesniedza apelācijas sūdzību *Landesgericht Linz* [Federālās zemes tiesa Lincā]. Šai tiesai ir šaubas par *StGB* noteikumu, kas aplūkotī kopā ar Austrijas noteikumiem par azartspēlīm, saderību ar Savienības tiesībām, it īpaši ar EKL 43. un 49. pantu.

20 Šīs šaubas ir pamatotas, pirmkārt, ar to, ka, cik iesniedzējtiesai zināms, pirms piemērojamo *GSpG* noteikumu pieņemšanas netika analizēti draudi, kas saistīti ar atkarību no spēlēm, un juridiskās un faktiskās prevencijas iespējas. *Landesgericht Linz* uzskata, ka šie noteikumi ir pretrunā Tiesas judikatūrai, saskaņā ar kuru papildus iemesliem, uz kuriem var atsaukties dalībvalsts, lai pamatotu ierobežojumu pakalpojumu sniegšanas brīvībai, ir jāanalizē šīs valsts veiktā ierobežojošā pasākuma nepieciešamība un samērīgums.

21 Otrkārt, iesniedzējtiesai ir šaubas par azartspēļu, attiecībā uz kurām ir piešķirta koncesija, politikas saskanīgo un sistemātisko raksturu Austrijā. Tā uzskata, ka saskanīgs un sistemātisks azartspēļu un derību ierobežojums var pastāvēt tikai tad, ja likumdevējs novērtē visas jomas un visus azartspēļu sektorus un iejaucas atkarībā no bēstamības vai atkarības iespējamības, ko rada katra veida spēle. Par tādū nevar uzskatīt gadījumu Austrijā. Austrijas azartspēļu monopols ļauj organizēt plašas reklāmas kampaņas šajā nozarē, un tādējādi tiek akceptēta aktīva mudināšana piedalīties azartspēlīs vai derībās.

22 Treškārt, *Landesgericht Linz* šaubās, vai ar prasībām par atbilstību, vajadzību un samērīgumu ir saderīgs ierobežojums, kas paredz, ka koncesijas tiek piešķirtas tikai tām akciju sabiedrībām, kuru juridiskā adrese ir valsts teritorijā, lai cēnētos pret ekonomiskajiem noziegumiem, naudas “atmazgāšanu” vai atkarību no spēlēm.

23 Ceturtkārt, *Landesgericht Linz* atsaucas uz to, ka valsts iestādes aktīvi meklē iezēmumus no nodokšiem, ko veido spēļu namu pērskaite maksājumi. Šī situācija esot pretrunā Tiesas judikatūrai, saskaņā ar kuru pamatbrīvību ierobežojumiem azartspēļu jomā ir jābēt vērstiem uz to, lai faktiski ierobežotu spēlēšanas iespējas, nevis uz jauna finanšu avota radēšanu.

24 Iesniedzējtiesa uzskata, ka tad, ja Savienības tiesību normas ļauj piešķirt E. Engelmanam atļauju vadīt azartspēļu uzņēmumu, nepastāvot pienākumam nodibināt vai iegādāties akciju sabiedrību, kuras juridiskā adrese ir Austrijas teritorijā, višs princips varētu būt kandidāts uz koncesijas iegādi. Ja šāda atļauja vienam tiktu piešķirta, apstākļi, kas uzskatāmi par azartspēļu pretlikumīgu organizēšanu Kriminālkodeksa 168. panta nozīmā, vairs nepastāvētu.

25 Šādos apstākļos *Landesgericht Linz* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

“1) Vai [EKL] 43. pants ir interpretējams tādējādi, ka tas nepieļauj dalībvalsts tiesību normu, kurā azartspēļu rīkošana spēļu namos ir atļauta tikai tām sabiedrībām, kas izveidotas kā akciju sabiedrības un kuru juridiskā adrese ir šīs dalībvalsts teritorijā, un kurā līdz ar to ir paredzēta šādas sabiedrības dibināšana vai iegāde šajā dalībvalstī?

2) Vai [EKL] 43. un 49. pants ir interpretējami tādējādi, ka tie aizliedz jebkādā atsevišķā tādā azartspēļu valsts monopolu kā azartspēles, kas tiek spēlētās spēļu namos, ja attiecīgajai dalībvalstij nav saskaņotā un sistēmātiskā azartspēļu ierobežojumu politikas, jo azartspēļu organizētāji, kam ir piešķirta valsts koncesija, mudina piedalīties azartspēlēs – piemēram, ar sportu saistītās darbības un valsts loterijas – un šā iemesla dēļ veido reklāmu televīzijā, laikrakstos vai žurnālos, reklāmu, kurā pat ir minēts, ka neilgi pirms loto izlozes par loterijas biļeti tiks piedāvāta naudas summa skaidrā naudā (“TOI TOI TOI – Glaub’ ans Glück”) (“Lai veicas – Tici veiksmēi”)?

3) Vai [EKL] 43. un 49. pants ir interpretējami tādējādi, ka tie nepieļauj valsts tiesību normu, saskaņā ar kuru visas koncesijas par azartspēļu organizēšanu un spēļu namu vadīšanu, kas paredzētas valsts tiesību aktos par azartspēlēm, tiek piešķirtas uz 15 gadiem, pamatojoties uz tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru no konkursa tiek izslēgti kandidāti no Kopienas (kam nav šīs dalībvalsts pilsonības)?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

26 E. Engelmans, kurš neapstrīd, ka nav līdzis vienam piešķirt koncesiju spēļu nama vadīšanai Austrijā, katrā ziņā nevarēja iegūt šādu koncesiju, jo, pirmkārt, viš neatbilda attiecīgajos valsts tiesību aktos izvirzītajiem nosacījumiem, proti, viam nepiederēja akciju sabiedrība, kuras juridiskā adrese ir šajā dalībvalstī, un, otrkārt, visas valsts tiesību aktos paredzētās koncesijas jau bija piešķirtas kādai Austrijas sabiedrībai. Iesniedzējtiesa uzskata, ka nodarījumu, kurā tiek vainots E. Engelmans, veidojošo elementu esamība ir saistīta ar jautājumu par šīs izslēgšanas likumību. Līdz ar to vispirms ir jāizskata pirmais un trešais jautājums.

Par pirmo jautājumu

27 Uzdotot savu pirmo jautājumu, iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai EKL 43. pants nepieļauj divus valsts tiesību aktos paredzētos nosacījumus spēļu nama vadīšanas koncesiju pašniekiem, proti, prasību, ka uzņēmumam ir jābūt nodibinātam akciju sabiedrības formā, un prasību, ka tā juridiskajai adresei ir jābūt valsts teritorijā.

Par koncesionāriem noteikto prasību būt nodibinātiem akciju sabiedrību formā?

28 Nosacījums, ka uzņēmumiem, kas vēlas vadīt spēļu namus, ir jābūt dibinātiem akciju sabiedrības formā, ir brīvības veikt uzņēmējdarbību ierobežojums EKL 43. panta nozīmā. Šāds nosacījums kavē uzņēmējus, kas ir fiziskas personas, kā arī uzņēmumus, kas valstī, kurā tie ir nodibināti, ir izvēlējušies citu uzņēmējdarbības veikšanas formu, izveidot otru uzņēmumu Austrijā

(šaj? zi?? skat. 1984. gada 12. j?lija spriedumu liet? 107/83 *Klopp, Recueil*, 2971. lpp., 19. punkts; 1988. gada 7. j?lija spriedumu liet? 143/87 *Stanton un L'Étoile 1905, Recueil*, 3877. lpp., 11. punkts, k? ar? 2004. gada 29. apr??a spriedumu liet? C?171/02 Komisija/Portug?le, *Recueil*, I?5645. lpp., 42. punkts).

29 J?izv?rt?, k?d? m?r? š?ds ierobežojums tom?r ir pie?emams k? EK l?gum? skaidri paredz?ts iz??mums vai ar? atbilstoši Tiesas judikat?rai ir pamatots ar prim?riem visp?r?jo interešu apsv?rumiem. EKL 46. panta 1. punkts pie?auj ierobežojumus, kas pamatoti ar sabiedrisk?s k?rt?bas, valsts droš?bas vai vesel?bas aizsardz?bas interes?m. Tiesas judikat?r? ir identific?ts noteikts skaits prim?ru visp?r?jo interešu apsv?rumu, kas var pamatot ar? min?tos ierobežojumus, piem?ram, pat?r?t?ju aizsardz?ba, kr?pšanas un pilso?u mudin?šanas uz p?rm?r?giem izdevumiem, kas saist?ti ar sp?li, nov?ršana, k? ar? sabiedrisk?s k?rt?bas trauc?jumu nov?ršana kopum?.

30 K? Eiropas Komisija to nor?d?jusi savos apsv?rumos un ?ener?ladvok?ts – secin?jumu 68. punkt?, atseviš?i m?r?i, iesp?jams, var pamatot, ka uz??m?jam ir paredz?ts pien?kums b?t nodibin?tam konkr?t? juridisk? form?. Pien?kumi, kas paredz?ti akciju sabiedr?b?m, it ?paši saist?b? ar to iekš?jo organiz?ciju, uzskaites vešanu, p?rbaud?m, ko taj?s var veikt, un attiec?b?m ar treš?m person?m, ?emot v?r? sp??u nozares ?patn?bas un ar to saist?tos draudus, var?tu pamatot š?du pien?kumu.

31 V?rt?jumu, kas j?veic par to, vai uz??m?jam izvirz?tajai pras?bai b?t nodibin?tam akciju sabiedr?bas form? šaj? gad?jum? faktiski ir š?di m?r?i un vai tie var veidot pamatojumu k? atk?pes pas?kums, kas tieši paredz?ts EK l?gum?, vai k? prim?rs visp?r?jo interešu apsv?rums, kurš atz?ts Tiesas judikat?r?, k? ar? attiec?g? gad?jum?, vai min?t? pras?ba atbilst sam?r?guma principam, nevar veikt, ja nav papildu inform?cijas. Š?dos apst?k?os valsts ties?m ir j?veic šis v?rt?jums.

Par pras?bu, ka sp??u namu vad?šanas koncesiju ?pašniekiem j?b?t juridiskajai adresei valsts teritorij?

32 K? ?ener?ladvok?ts to b?t?b? ir nor?d?jis secin?jumu 51. un 51. punkt?, pras?ba, ka sp??u namu vad?šanas koncesiju ?pašniekiem ir j?b?t juridiskajai adresei valsts teritorij?, ir br?v?bas veikt uz??m?jdarb?bu ierobežojums EKL 43. panta noz?m? tikt?l, cikt?l t? rada diskrimin?ciju pret sabiedr?b?m, kuru juridisk? adrese ir cit? dal?bvalst?, un trauc? š?m sabiedr?b?m ar a?ent?ras, fili?les vai meitas sabiedr?bas starpniec?bu vad?t sp??u namus Austrij?.

33 Šo secin?jumu nek?di neatsp?ko Austrijas vald?bas nor?d?tais apst?klis, ka š? pras?ba uz uz??m?jiem attiecas tikai no br?ža, kad tie ir izv?l?ti, un ir sp?k? tikai koncesijas darb?bas laik?. K? ?ener?ladvok?ts to ir nor?d?jis secin?jumu 62. punkt?, š?da pras?ba var attur?t cit?s dal?bvalst?s dibin?tas sabiedr?bas pieteikt savas kandidat?ras, ?emot v?r? izmaksas, ko rada nodibin?šan?s un telpu ier?košana Austrij? un kas t?m b?tu j?sedz, ja tiktu izv?l?ta to kandidat?ra. Turkl?t š? sist?ma ne?auj nov?rst, ka sabiedr?bai, kuras juridisk? adrese ir cit? dal?bvalst?, b?tu liegts vad?t sp??u namus Austrijas teritorij? ar a?ent?ras, fili?les vai meitas sabiedr?bas starpniec?bu.

34 No Tiesas judikat?ras šaj? zi?? izriet, ka tikt?l, cikt?l ierobežojums, k?ds ir konstat?ts šaj? liet?, ir diskrimin?jošs, tas nav sader?gs ar Savien?bas ties?b?m, ja vien uz to neattiecas skaidra atk?pe, t?da k? EKL 46. pants, proti, sabiedrisk? k?rt?ba, sabiedrisk? droš?ba un sabiedr?bas vesel?ba (2003. gada 16. janv?ra spriedums liet? C?388/01 Komisija/It?lija, *Recueil*, I?721. lpp., 19. punkts, un 2009. gada 6. oktobra spriedums liet? C?153/08 Komisija/Sp?nija, Kr?jums, I?0000. lpp., 37. punkts).

35 Šādam ierobežojumam turklāt ir jāatbilst nosacījumiem, kas izriet no Tiesas judikatūras saistībā ar to, samērīgumu, un to var uzskatīt par piemērotu, lai nodrošinātu izvirzītā mērķa sasniegšanu, vienīgi tad, ja tas patiešām atbilst rīcībai to sasniegt saskaņā ar sistēmiskiem (šajā ziņā skat. 2009. gada 8. septembra spriedumu lietā C-42/07 *Liga Portuguesa de Futebol Profissional un Bwin International*, Krājums, I-0000. lpp., 59.–61. punkts).

36 Austrijas valdība apgalvo, ka prasība, lai spēļu namu vadīšanas koncesiju pašnieku juridiskā adrese būtu valsts teritorijā, ir vērsta uz to, lai varētu efektīvi kontrolēt uzņēmumus, kas darbojas azartspēļu nozarē, tādējādi novēršot to darbības izmantošanu kriminālos vai korpnieciskos nolūkos. Šī prasība būtu veikta zināmu kontroli pār lēmumiem, ko pieņemušas sociālais struktūras, ņemot vērā valsts pārstāvju klātbūtni tās struktūras kā uzraudzības padome.

37 Tā kā nav jānosaka, vai šis mērķis var ietilpt sabiedriskās kārtības jēdzienā, šajā ziņā pietiek konstatēt, ka kategoriska to uzņēmumu izslēgšana, kuru juridiskā adrese ir citā dalībvalstī, ir nesamērīga, jo pārsniedz to, kas ir vajadzīgs, lai apkarotu noziedzību. Pastāv daļēdi līdzekļi, lai pārbaudītu šo uzņēmumu darbību un grāmatvedības uzskaiti (šajā ziņā skat. 2003. gada 6. novembra spriedumu lietā C-243/01 *Gambelli u.c.*, *Recueil*, I-13031. lpp., 74. punkts; 2007. gada 6. marta spriedumu apvienotajās lietās C-338/04, C-359/04 un C-360/04 *Placanica u.c.*, Krājums, I-1891. lpp., 62. punkts, kā arī iepriekš minēto spriedumu lietā Komisija/Spānija, 39. punkts).

38 Var minēt iespēju prasīt veidot atsevišķu grāmatvedības uzskaiti katram viena un tā paša uzņēmuma spēļu namam, ko pārbaudījis neatkarīgs grāmatvedis, iespēju panākt, ka sistēmiskie tiek darīti zināmi koncesiju pašnieku struktūru lēmumi, kā arī iespēju savākt informāciju par to vadītājiem vai par to lielākajiem akcionāriem. Turklāt, kā enerģētiskā to ir norādījis secinājumu 60. punktā, kontroli var veikt pār ikvienu uzņēmumu, kas ir dibināts kādā dalībvalstī, un tiem var noteikt sankcijas neatkarīgi no to vadītāju dzīvesvietas.

39 Turklāt, ņemot vērā attiecīgo darbību, proti, Austrijas teritorijā esošo spēļu namu vadīšanu, nekas neliedz veikt pārbaudes šo namu telpās, lai novērstu jebkādu korpšanu, ko štenojuši uzņēmumi un kas kaitē patērētājiem.

40 Līdz ar to uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka EKL 43. pants ir interpretējams tādējādi, ka tas nepieļauj dalībvalsts tiesisko regulējumu, ar ko azartspēles spēļu namos ļauj rīkot tikai tiem uzņēmumiem, kuru juridiskā adrese ir šīs dalībvalsts teritorijā.

Par trešo jautājumu

41 Kaut arī trešais jautājums saskaņā ar pašu tā formulējumu attiecas uz diskrimināciju nosacījumiem, kas saskaņā ar valsts tiesību aktiem ir piemērojami uzaicinājumam iesniegt piedāvājumu publiskā iepirkuma procedūrā nolūkā piešķirt koncesijas spēļu namu vadīšanai Austrijā, ņemot vērā Austrijas sniegto informāciju, ir skaidrs, ka nekāds uzaicinājums iesniegt piedāvājumu publiskā iepirkuma procedūrā netika organizēts un ka netika nodrošināta nekāda pārskatāmība, lai *Casinos Austria AG* attiecīgi 1998. gada 1. janvārī un 2001. gada 1. janvārī piešķirtu 12 koncesijas, kas pastāvja pamata lietā radušos faktu dienā. Šīs 12 koncesijas turklāt ir visas koncesijas, kas ir paredzētas valsts tiesību aktos.

42 Līdz ar to trešais jautājums ir interpretējams tādējādi, ka tas ir vērsts uz to, lai tiktu atrisināts jautājums, vai EKL 43. un 49. pants nepieļauj jebkāda konkursa piešķirt visas koncesijas spēļu namu vadīšanai kādās dalībvalsts teritorijā uz 15 gadu termiņu.

43 Šajā situācijā var identificēt trīs dažādus ierobežojumus, proti, pirmkārt, spēļu namu

vad?šanas koncesiju skaita ierobežojumu, otrk?rt, šo koncesiju pieš?iršanu uz 15 gadu termi?u un, trešk?rt, to, ka š? pieš?iršana ir notikusi, nenodrošinot nek?du p?rskat?m?bu. Saist?b? ar katru šo ierobežojumu atseviš?i ir j?noskaidro, vai tas ir piem?rots, lai nodrošin?tu attiec?g?s dal?bvalsts nor?d?t? m?r?a vai nor?d?to m?r?u sasniegšanu un vai tas nep?rsniedz to, kas ir vajadz?gs t? sasniegšanai (iepriekš min?tais spriedums apvienotaj?s liet?s *Placanica* u.c., 49. punkts, k? ar? 2010. gada 8. septembra spriedums liet? C?46/08 *Carmen Media Group*, Kr?jums, I?0000. lpp., 60. punkts).

44 Pirmk?rt, attiec?b? uz to, ka sp??u namu vad?šanas koncesiju skaits ir ierobežots, ir skaidrs, ka š?ds ierobežojums rada š??rš?us br?v?bai veikt uz??m?jdarb?bu, k? ar? pakalpojumu sniegšanas br?v?bai (iepriekš min?tais spriedums apvienotaj?s liet?s *Placanica* u.c., 50. un 51. punkts).

45 Kaut ar? iesniedz?jtiesai t?d?? ir j?veic p?rbaude, tom?r š?iet, ka attiec?gaj? nozar? koncesiju un l?dz ar to sp??u namu skaita ierobežojums l?dz 12, kas saska?? ar Austrijas vald?bas sniegtaj?m nor?d?m veido uz??mumu 750 000 iedz?vot?ju, pats par sevi ?auj ierobežot sp?l?šanas iesp?jas un t?d?j?di sasniegt Savien?bas ties?b?s atz?tu m?r?i visp?r?j?s interes?s (šaj? zi?? skat. iepriekš min?tos spriedumus liet? *Gambelli* u.c., 62. un 67. punkts; apvienotaj?s liet?s *Placanica* u.c., 53. punkts, k? ar? liet? *Carmen Media Group*, 84. punkts). T? k? pat?r?t?jiem ir j?p?rvietoja, lai ierastos sp??u nama telp?s un lai var?tu piedal?ties attiec?gaj?s azartsp?l?s, šo namu skaita ierobežojuma rezult?t? tiek nostiprin?ti š??rš?i dal?bai š?d?s sp?l?s.

46 Otrk?rt, attiec?b? uz koncesiju darb?bas ilgumu no Tiesas judikat?ras izriet, ka koncesiju pieš?iršana uz laiku, kas var ilgt l?dz pat 15 gadiem, var trauc?t vai pat aizliegt cit?s dal?bvalst?s esošiem uz??m?jiem ?stenot EKL 43. un 49. pant? garant?t?s br?v?bas un t?d?j?di veido ierobežojumu šo br?v?bu ?stenošanai (šaj? zi?? skat. 2006. gada 9. marta spriedumu liet? C?323/03 Komisija/Sp?nija, Kr?jums, I?2161. lpp., 44. punkts).

47 Izv?rt?jot š? ierobežojuma sader?bu ar Savien?bas ties?b?m, ir j?atg?dina, ka br?v?bu veikt uz??m?jdarb?bu un pakalpojumu sniegšanas br?v?bu, kas ir L?guma pamatprincipi, var ierobežot vien?gi ar tiesisko regul?jumu, kurš ir pamatots ar prim?riem visp?r?jo interešu apsv?rumiem un kurš attiecas uz jebkuru personu vai uz??mumu, kas veic darb?bu uz?emoš?s dal?bvalsts teritorij?. Turkl?t, lai attiec?gais valsts tiesiskais regul?jums b?tu pamatots, tam ir j?nodrošina taj? izvirz?t? m?r?a sasniegšana un tas nedr?kst p?rsniegt to, kas vajadz?gs, lai sasniegtu min?to m?r?i (iepriekš min?tais 2006. gada 9. marta spriedums liet? Komisija/Sp?nija, 45. punkts un taj? min?t? judikat?ra).

48 T? tas, š?iet, ir šaj? gad?jum?, jo koncesiju pieš?iršana uz laiku l?dz pat 15 gadiem, kas iesniedz?jtiesai tom?r ir j?p?rbauda, š?iet pamatota, ?emot v?r? vajadz?bu koncesion?ram nodrošin?t pietiekami ilgu laiku, lai atg?tu ieguld?jumus, kuri vajadz?gi sp??u nama izveidošanai.

49 Trešk?rt, attiec?b? uz koncesiju pieš?iršanas proced?ru, kas tiek apl?kota pamata liet?, vispirms ir j?atg?dina, ka, kaut ar? pašreiz Savien?bas ties?b?s pakalpojumu koncesijas nereglament? neviena no direkt?v?m, ar kur?m Savien?bas likumdev?js ir reglament?jis publisko iepirkumu jomu, valsts iest?d?m, kas pieš?ir š?das koncesijas, tom?r ir j?iev?ro L?guma pamatnoteikumi, proti, EKL 43. un 49. pants, k? ar? no tiem izrietošais pien?kums nodrošin?t p?rskat?m?bu (šaj? zi?? skat. 2000. gada 7. decembra spriedumu liet? C?324/98 *Telaustria* un *Telefonadress*, *Recueil*, I?10745. lpp., 60. un 61. punkts; 2005. gada 21. j?lija spriedumu liet? C?231/03 *Coname*, Kr?jums, I?7287. lpp. 16.–19. punkts; 2005. gada 13. oktobra spriedumu liet? C?458/03 *Parking Brixen*, Kr?jums, I?8585. lpp., 46.–48. punkts; 2010. gada 13. apr??a spriedumu liet? C?91/08 *Wall*, Kr?jums, I?0000. lpp., 33. punkts, un 2010. gada 3. j?nija spriedumu liet? C?203/08 *Sporting Exchange*, Kr?jums, I?0000. lpp., 39. punkts).

50 Kaut ar? min?tais pien?kums nodrošin?t p?rskat?m?bu, kas ir piem?rojams, ja attiec?g? pakalpojumu koncesija var?tu interes?t uz??mumu, kurš atrodas dal?bvalst?, kas nav t?, kur? š? koncesija ir pieš?irta, neb?t nenoz?m? pien?kumu r?kot konkursu, tas tom?r noz?m?, ka iest?dei, kura sl?dz pakalpojumu koncesijas l?gumu, ikvienam potenci?lajam pretendentam j?garant? adekv?ta atkl?t?bas pak?pe, kas ?auj ?stenot konkurenci attiec?b? uz pakalpojumu koncesij?m, k? ar? kontrol?t pieš?iršanas proced?ru objektivit?ti (iepriekš min?tais spriedums liet? *Sporting Exchange*, 40. punkts un 41. punkts un tajos min?t? judikat?ra).

51 Koncesijas pieš?iršana, nenodrošinot nek?du p?rskat?m?bu, uz??m?jam, kas atrodas dal?bvalst?, kurai pak?auta koncesijas l?gumsl?dz?ja iest?de, paties?b? rada atš?ir?gu attieksmi pret cit?s dal?bvalst?s nodibin?tiem uz??m?jiem, kuriem nav nek?das re?las iesp?jas dar?t zin?mu savu interesi ieg?t attiec?go koncesiju. Š?da atš?ir?ga attieksme ir pretrun? vienl?dz?gas attieksmes un nediskrimin?cijas pilson?bas d?? principam un veido netiešu diskrimin?ciju pilson?bas d??, kas ir aizliegta ar EKL 43. un 49. pantu, ja vien t? nav pamatota ar objekt?viem apst?k?iem (šaj? zi?? skat. iepriekš min?tos spriedumus liet? *Coname*, 19. punkts, un liet? *Parking Brixen*, 50. punkts, k? ar? 2008. gada 17. j?lija spriedumu liet? C?347/06 *ASM Brescia*, Kr?jums, l?5641. lpp., 59. un 60. punkts).

52 Fakts, ka sp??u namu vad?šanas at?auju pieš?iršana nav piel?dzin?ma pakalpojumu koncesiju l?gumiem, pats par sevi nevar pamatot to, ka tiek p?rk?ptas EKL 49. panta pras?bas, it ?paši vienl?dz?gas attieksmes princips un pien?kums nodrošin?t p?rskat?m?bu (šaj? zi?? skat. iepriekš min?to spriedumu liet? *Sporting Exchange*, 46. punkts).

53 Pien?kums nodrošin?t p?rskat?m?bu ir uzskat?ms ar? par oblig?tu priekšnoteikumu dal?bvalsts ties?b?m pieš?irt sp??u namu vad?šanas at?aujas, lai k?ds ar? neb?tu veids, k?d? izv?las attiec?go uz??m?ju, jo š?du at?auju pieš?iršanas ietekme uz cit?s dal?bvalst?s dibin?tiem uz??mumiem, kas, iesp?jams, ir ieinteres?ti š?s darb?bas veikšan?, ir t?da pati k? t?, kuru rada pakalpojumu koncesijas l?gums.

54 Turkl?t ir j?atg?dina, ka tad, ja dal?bvalst? ir izveidota at?auju sist?ma, kurai ir judikat?r? atz?ti le?it?mi m?r?i, ar š?du at?auju sist?mu nedr?kst le?itimiz?t valsts iest?žu diskrecion?ru r?c?bu, kuras rezult?t? lietder?go iedarb?bu var zaud?t Savien?bas ties?bu noteikumi, it ?paši tie, kas attiecas uz t?d?m pamatbr?v?b?m, k?das tiek apl?kotas pamata liet? (skat. it ?paši iepriekš min?tos spriedumus liet? *Sporting Exchange*, 49. punkts, un liet? *Carmen Media Group*, 86. punkts).

55 Saska?? ar past?v?go judikat?ru, lai pamatotu pras?bu sa?emt iepriekš?ju administrat?vu at?auju, kaut ar? ar to tiek izdar?ta atk?pe no pamatbr?v?bas, šai pras?bai ir j?b?t pamatoti ar objekt?viem, nediskrimin?jošiem un iepriekš zin?miem krit?rijiem, lai nodrošin?tu, ka valsts iest?žu r?c?bas br?v?bas izmantošana tiek ierobežota t?d? veid?, lai t? netiktu izmantota patva??gi. Turkl?t jebkurai personai, uz kuru attiecas ierobežojošs pas?kums, kurš balst?ts uz š?du atk?pi, ir j?b?t iesp?jai celt pras?bu ties? (skat. iepriekš min?tos spriedumus liet? *Sporting Exchange*, 50. punkts, un liet? *Carmen Media Group*, 87. punkts).

56 Pamata liet? ir j?secina, ka piln?ga p?rskat?m?bas neesam?ba, pieš?irot koncesijas sp??u namu vad?šanai no 1998. gada 1. janv?ra un no 2001. gada 1. janv?ra, ir pretrun? EKL 43. un 49. pantam.

57 Austrijas vald?ba šaj? zi?? ir tikai nor?d?jusi, ka koncesiju pieš?iršanas proced?ra atbilda tobr?d sp?k? esošaj?m valsts ties?b?m un ka taj? laik? no Tiesas judikat?ras neizriet?ja nek?da pras?ba par p?rskat?m?bu. Š? vald?ba ar? apgalvo, ka uz??m?ji, kas atbilst piem?rojamajos ties?bu aktos paredz?tajiem nosac?jumiem, var?ja br?vi pieteikt savu kandidat?ru koncesijas

piešķiršanai. Nevienam no šiem apstākļiem neveido pamatojumu atkāpes pasākumam, kas tieši paredzēts Līgumam, vai pirmo vispārīgo interešu apsvērumu, kas ir atzīts Tiesas judikatūrā un kas var pamatot attiecīgo koncesiju piešķiršanu bez jebkādas pārskatāmības.

58 Ēmot vārā visus šos apsvērumus, uz trešo jautājumu ir jāatbild tā, ka pienākums nodrošināt pārskatāmību, kas izriet no EKL 43. un 49. panta, kā arī no vienlīdzīgās attieksmes un nediskriminācijas pilsonības divu principiem, nepieļauj bez jebkāda konkursa piešķirt visas koncesijas spēkā namu vadīšanai kādas daļbvalsts teritorijā.

Par otro jautājumu

59 Ēmot vārā atbildes uz pirmo un trešo jautājumu, kā arī to, ka iesniedzējtiesa, kā tas ir norādīts šā sprieduma 26. punktā, ir pierādījusi saikni starp pārskatāmību, kurā tiek vainots E. Engelmans, veidojošajiem elementiem un to, vai viņam likumāgi bija liegta iespēja iegūt koncesiju, uz otro jautājumu nav jāatbild.

Par tiesāšanas izdevumiem

60 Attiecībā uz pamata lietas daļbniekiem pamata lietā šā tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanas izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēti lietas daļbnieku tiesāšanas izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (ceturtā palāta) nospriež:

1) **EKL 43. pants ir interpretējams tādi, ka tas nepieļauj daļbvalsts tiesisko regulējumu, ar ko azartspēles spēkā namos ņauj rīkot tikai tiem uzņēmumiem, kuru juridiskā adrese ir šīs daļbvalsts teritorijā;**

2) **pienākums nodrošināt pārskatāmību, kas izriet no EKL 43. un 49. panta, kā arī no vienlīdzīgās attieksmes un nediskriminācijas pilsonības divu principiem, nepieļauj bez jebkāda konkursa rīkošanas piešķirt visas koncesijas spēkā namu vadīšanai kādas daļbvalsts teritorijā.**

[Paraksti]

* Tiesvedības valoda – vācu.